

DR. IONUȚ VLĂDESCU

**IMPORTANȚA ACTIVITĂȚILOR LUDICE
ÎN CORECTAREA-DEZVOLTAREA
LIMBAJULUI ȘI PERSONALITĂȚII
ELEVULUI DEFICIENT MINTAL**

DR. IONUȚ VLĂDESCU

IMPORTANTA
ACTIVITĂȚILOR LUDICE
ÎN
CORECTAREA-DEZVOLTAREA
LIMBAJULUI ȘI PERSONALITĂȚII
ELEVULUI DEFICIENT MINTAL

Vasiliana '98

Iași, 2020

Editura Vasiliana '98 - acreditată CNCS

Tel: 0332421250

e-mail: vasi98iasi@gmail.com

www.vasiliana98.ro

Redactor: *Florentin Busuioc*

Apărut 2020

Iași - România

CUPRINS

<i>PREFAȚĂ</i>	7	
<i>CUVÂNT ÎNAINTE</i>	10	
INTRODUCERE.....	13	
CAPITOLUL I		
BAZELE TEORETICE	17	
1. ROLUL LIMBAJULUI.....	17	
1.1. Limbajul și societatea.....	17	
1.2. Definiția limbajului.....	19	
1.3. Funcțiile limbajului.....	20	
1.3.1. Funcția simbolică	20	
1.3.2. Funcția de comunicare	21	
1.3.3. Funcția dialectică	22	
1.3.4. Funcția practică	22	
1.3.5. Funcția afectivă	23	
1.4. Formele limbajului.....	24	
1.5. Relația dintre limbaj și celelalte funcții psihice.....	27	
1.5.1. Gândire-limbaj.....	27	
1.5.2. Percepții-limbaj	27	
1.5.3. Reprezentări-limbaj	28	
1.5.4. Memorie-limbaj	28	
1.5.5. Imaginație-limbaj	28	
1.5.6. Voință-limbaj	28	
1.5.7. Afectivitate-comunicare-limbaj.....	29	
1.5.8. Atenția	29	
1.6. Evoluția limbajului la copil.....	29	
2. PARTICULARITĂȚI ALE LIMBAJULUI LA DEFICIENTUL MINTAL.....		34
2.1. Tulburările de limbaj	37	
2.1.1. Dislalia	39	

2.1.2. Dizartria	39
2.1.3. Rinolalia.....	40
2.1.4. Dislexo-disgrafia	41
2.1.5. Alalia.....	43
2.1.6. Afazia.....	43
2.1.7. Balbismul (bâlbâiala)	44
2.1.8. Tahilalia și bradilalia	45
2.1.9. Mutismul electiv	46
3. ACTIVITĂȚILE LUDICE ÎN DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII ȘCOLARULUI MIC DEFICIENT MINTAL.....	47
3.1. Importanța jocului în cadrul dezvoltării psihofiziologice a copilului.....	48
3.2. Jocul în cadrul procesului de terapie recuperatorie a deficientului mintal.....	51
3.2.1. Jocul învățare.....	51
3.2.2. Jocul didactic	54
3.2.3. Jocul de rol	55
 CAPITOLUL II	
METODOLOGIA CERCETĂRII.....	58
2.1. Ipotezele cercetării	58
2.2. Obiective generale și specifice.....	59
2.4. Modalități practice de dezvoltare a limbajului la copilul cu deficiență mintală	61
2.5. Metode utilizate în cercetare	64
 CAPITOLUL III	
DESFĂȘURAREA PROGRAMULUI EXPERIMENTAL.....	67
3.1. Etapa constatativă	67
3.2. Etapa de ameliorare	80
3.3. Evaluarea finală.....	86
 CONCLUZII.....	99
BIBLIOGRAFIE	103

PREFAȚĂ

Volumul de față prezintă într-o manieră elegantă, dar științifică una dintre temele actuale aflate în fața părinților dar și a întregii societăți: cea a copiilor, fie ei și cu cerințe speciale.

*Responsabilitatea familiei și a școlii nu este suficientă pentru a da socoteală de reușitele copiilor aflați într-o astfel de stare. Interdependențele în multitudinea lor conduc la ideea că instituțiile în cauză pierd din autonomie, cedând în fața unor centre specializate în domeniu, centre cu mare putere educațională. Sistemul social care cuprinde și școala dar și familia, devine de la o zi la alta tot mai coerent și tot mai bine articulat. A vorbi despre „**Importanța activităților ludice în corectarea –dezvoltarea limbajului și personalității elevului deficient mintal**” este un demers, posibil limitativ (ar spune unii), dar acesta trebuie privit prin prisma unor posibilități reale de ameliorare, chiar de eradicare, printr-o cunoaștere profundă și o acțiune în consecință așa cum o face foarte bine autorul volumului.*

Copilul crește în medii diferite, medii în care ar trebui să predomine respectul pentru celălalt și pentru sine, toleranța, dar și al unei educații sănătoase, luând în calcul drepturile inalienabile ale omului și mediului educogen.

*Capitolele lucrării investighează, cercetează și tratează totodată, dintr-o perspectivă causală „**Importanța activități-***

lor ludice în corectarea-dezvoltarea limbajului și personalității elevului deficient mintal". Cercetarea efectuată scoate la lumină cauze dar și efecte ale unei educații multidirecționale în domeniul vast al cerințelor speciale. Ar fi suficient să mai adăugăm că cercetarea efectuată a obligat autorul să adecveze instrumentele în funcție de posibilitățile subiecților cât și de anumite interpretări în acord direct cu trăsăturile psiho-sociale ale statutului fiecăruia dintre cei supuși analizei și sintezei autorului cât și a vârstei acestora.

Noile provocări ale lumii contemporane, realitatea și dinamica vieții de zi cu zi, impun ample schimbări atât în proiectarea dar și în implementarea politicilor educaționale și în România, deoarece pe fondul acestor schimbări, întreaga problematică a integrării/incluziunii școlare a copiilor cu nevoi specifice dar și a celor proveniți din medii socio-culturale precare a deveni o prioritate pentru mulți specialiști din învoățământul nostru.

Autorul, prin volumul de față, își propune și reușește pe deplin să ofere câteva direcții de acțiune în tipul de educație adecvat copiilor cu CES, cu toate limitele pe care le cunoaștem și care țin de atitudinile și opiniile cadrelor didactice, părinților și a unor membri ai comunităților, copiii fiind victime ale unor prejudecăți, și de ce nu, ale particularităților gradului și tipului de dizabilitate întâlnit la copilul cu cerințe speciale, fapt care conduce la o reținere în ce privește încrederea lor efectivă la activitățile dintr-o școală obișnuită, normală.

Capitolele lucrării care realizează un tot unitar au în vedere nevoia identificării modalităților concrete de intervenție atât la nivelul școlii cât și, într-un plan mai larg, la nivel soci-

al. De aici și necesitatea preocupărilor continue de a găsi soluții pentru o educație adecvată subiectului, copil sau tânăr, convingși fiind, asemenea autorului, că absolut toți educatorii au obligația umană de a oferi prin specializarea avută instrumente proprii de ameliorare a climatului educațional cât și a resurselor materiale necesare, antrenând susținători din domenii diferite.

După cum se poate bine constata din sumar, lucrarea cuprinde problematica complexă a copiilor cu cerințe speciale din mai multe unghiuri, fără să facă necesară emiterea unor norme de acțiune educaționale.

Nădărdum că trimiterea cititorului la unele explicații constituie o modalitate clară de a-l ajuta să-și lărgască sursele de informare, lucrarea constituindu-se într-un bun pe care nu ar fi rău să-l aibă fiecare specialist în domeniul complex al educației speciale.

Lucrarea se recomandă pe sine și prin terminologia de specialitate la zi, prin inovație, prin modalitățile concrete de prezentare a informațiilor, prin abordarea noului și multitudinea de modalități de acțiune educativă în învățământul special, tuturor specialiștilor care desfășoară acțiuni educative, asistențe, intervenție și sprijin copiilor și tinerilor cu cerințe speciale sau aflate în situații de risc.

Prof. univ. dr. Teodor Pătrăuță

CUVÂNT ÎNAINTE

*Volumul **Importanța activităților ludice în corectarea-dezvoltarea limbajului și personalității elevului deficient mintal**, avându-l ca autor pe domnul Ionuț Vlădescu, reprezintă un instrument științific relevant și util, care se adresează deopotrivă studenților și cadrelor didactice din învățământul special și din cel de masă, consilierilor școlari, psihologilor, psihopedagogilor, chiar și părinților, de fapt tuturor celor care interacționează la un moment dat cu elevi care prezintă deficiențe/dizabilități mintale.*

Așa cum însuși autorul afirma, lucrarea de față se dorește a fi o încercare de abordare a unor aspecte specifice procesului de învățământ din școlile speciale, cu scopul de a verifica și confirma valoarea unor modalități de lucru menite să conducă la identificarea celor mai potrivite metode, mijloace și procedee de eficientizare a procesului de dezvoltare și activizare a vocabularului școlarilor mici din învățământul special.

Ca arhitectură, volumul este structurat în trei capitole, la care se adaugă introducerea, cu rol de argument, concluziile, referințele bibliografice și anexele.

*Capitolul I, intitulat **Bazele teoretice** este cel mai consistent, fiind structurat în trei subcapitole și anume: Rolul limbajului, Particularități ale limbajului la deficientul mintal și respectiv Activitățile ludice în dezvoltarea personalității șco-*

larului mic. În acest context autorul abordează pe larg funcțiile limbajului, formele limbajului, relația dintre limbaj și celelalte procese și funcții psihice, precum și o serie de aspecte privind evoluția limbajului la copil. De asemenea, sunt abordate succint tulburări de limbaj precum: dislalia, rinolalia, disgrafia, dislexia, mutismul electiv etc. În cel de al treilea subcapitol autorul abordează impactul diferitelor tipuri de jocuri, în cadrul procesului de dezvoltare psihofiziologică a școlarului mic.

Capitolul 2, intitulat în mod sugestiv **Metodologia cercetării** este dedicat studiului investigativ realizat de către autor, centrat pe evidențierea modului și a gradului în care activitățile ludice contribuie la dezvoltarea și corectarea limbajului și la formarea personalității elevului deficient mintal. Ca atare, autorul încearcă să demonstreze că: dacă în activitățile de stimulare și compensare a limbajului se aplică o serie de jocuri adecvate, variate și gradate, raportate la particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor cu dizabilități mintale, atunci se va asigura dezvoltarea unui vocabular activ și accesibil, a unei gândiri bazată pe noțiuni clare, pe însușirea corectă și conștientă a semnificației cuvintelor.

Capitolul 3. **Desfășurarea programului experimental** constă în prezentarea detaliată a demersului investigativ întreprins de-a lungul celor trei etape: constatativă, ameliorativă și finală, cu descrierea jocurilor didactice, a instrumentelor de lucru utilizate și a rezultatelor obținute.

Concluziile asupra rezultatelor obținute în urma aplicării diferitelor jocuri didactice fac dovada confirmării ipotezei de la care s-a pornit.

De remarcat este valoarea operațională, pragmatică a prezentei lucrări, exemplele relevante și atent selectate având un rol fundamental în înțelegerea problematicii abordate.

Concluzionând, putem afirma că volumul supus recenzării, bazat pe o documentare bogată (cca. 40 de surse bibliografice relevante) și elaborat într-o manieră clară și unitară reprezintă o lucrare valoroasă pentru domeniul psihopedagogiei speciale și nu numai.

Conf. univ. dr. Ana-Maria Petrescu

INTRODUCERE

Învățământul special, ca parte integrantă a învățământului preuniversitar, are ca scop principal acela de a oferi copiilor cu dizabilități condiții psihopedagogice necesare dezvoltării psihofiziologice în vederea recuperării și a integrării socio-profesionale. Obiectivul principal al învățământului pentru copiii cu dizabilități este de a permite fiecărui copil să-și urmeze drumul său propriu de creștere și dezvoltare, oferind posibilitatea de valorificare a potențialului psihic și fizic al fiecăruia, pentru dobândirea deprinderilor și cunoștințelor necesare integrării în activitățile școlare viitoare și în activitățile socio-profesionale.

Prezenta lucrare este o încercare de abordare a unor aspecte ale procesului de învățământ din școlile speciale cu scopul de a verifica și confirma valoarea unor modalități de lucru spre a contribui la găsirea celor mai potrivite mijloace și procedee menite să contribuie cât mai eficient la dezvoltarea și activizarea vocabularului copiilor școlari mici din învățământul special. Datele experimentale demonstrează că asupra școlarului mic cu dizabilități pot fi exercitate influențe instructiv-educative cu rezultate spectaculoase dacă sunt alese metode și pro-

cedee adecvate și dacă activitățile instructiv-educative se desfășoară în special sub forma jocului.

Un copil cu deficiență mintală este sub semnul lui „altfel”. Liniile de dezvoltare sunt „altfel” decât la copilul obișnuit. Dizabilitatea mintală îi imprimă alte trăsături psihicului dar asta nu înseamnă că el nu poate fi adus la normalitatea integrării. Cu alte cuvinte anumite laturi ale psihicului unui copil cu deficiență mintală rămân sub semnul potențialităților. Activitatea ludică ce implică dezvoltarea limbajului contribuie, în mod explicit, la transformarea acestor potențialități în posibilități. Jocul oferă copilului cu nevoi speciale pe de-o parte posibilitatea de a ne vorbi în lumea lui, despre modul lui de percepție a realității și pe de altă parte posibilitatea de a îmbogăți această imagine asupra realității, cu elemente noi. Importanța activității ludice în dezvoltarea limbajului devine astfel esențială. Copilul deficient mintal devine, în cadrul jocului, un copil ca oricare altul care învață să comunice cu sine și cu ceilalți.

Tocmai de aceea am considerat necesară dezvoltarea acestei funcții în cadrul unor activități specifice. Dezvoltarea funcției de comunicare antrenează, implicit, stimularea celorlalte funcții ale limbajului și în ansamblu a tuturor celorlalte funcții psihice ale copilului cu deficiență mintală. Prin intermediul comunicării verbale, omul poate transmite ceea ce percepe, simte, dorește, intenționează, gândește, cu alte cuvinte transmite întregul conținut al vieții sale psihice.

„Limbajul vorbit conține în el nu numai informație (semnificație cognitivă), ci și sensibilitate, atitudine, sentiment, convingere, voință, ceea ce îl face mai bogat, mai nuanțat și mai complet pentru nevoile formării personalității, în comparație cu alte mijloace” (Vlădescu, I. 2009, p. 176).

Jocul didactic utilizat în activitățile de comunicare îndeplinește un rol deosebit în procesul instructiv-educativ al elevilor cu dizabilități, având cea mai mare eficiență în realizarea dezvoltării comunicării într-o formă preferată, atractivă, într-o activitate de învățare multiplă și variată, prin care ei dobândesc nu numai deprinderi de comunicare, ci și un sistem de noțiuni, de cunoștințe din diferite domenii, cu ajutorul cărora se realizează în mod treptat cunoașterea lumii, a obiectelor și fenomenelor naturii, a proceselor și fenomenelor sociale, a vieții psihice a oamenilor, în același timp își însușesc principalele norme și reguli morale, care dețin un rol important în formarea convingerilor, în orientarea și constituirea conduitelor morale. Activitățile ludice reprezintă nu numai o multiplă sursă de informare a școlărilor din diferite domenii ale cunoașterii, ci aduc o contribuție importantă la îmbogățirea și mai ales activizarea vocabularului, la perfecționarea vorbirii în general.

Lucrarea de față este modul meu de a demonstra eficacitatea jocului ca metodă de îmbogățire, activizare și corectare a limbajului la elevii cu dizabilități, deoarece jocul rămâne pentru deficienții mintali forma permanentă

a procesului de recuperare. Jocurile devin metodă de instruire în cazul în care ele capătă o organizare și se succed în ordinea implicată de logica cunoașterii și învățării.

Scopul acestei cercetări este acela de a evidenția modul și gradul în care jocul didactic, utilizat în activitatea de stimulare și compensare a limbajului la școlarul mic cu dizabilități poate aduce un aport prețios în formarea trăsăturilor pozitive de caracter și prin varietatea lui tematică pune copilul în contact cu medii sociale, relații sociale, sentimente omenești, satisface setea de cunoaștere și contribuie intens la activizarea și îmbogățirea vocabularului la elevii cu dizabilități.

BIBLIOGRAFIE

- Anca, M., (2007). *Logopedie*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitara Clujeana.
- Azzopardi, G.(2010). *Q I – Teste de inteligență*. București: Editura Teora.
- Batar, D. (2004). *Familia in dinamica societății*. Sibiu: Editura Universității „Lucian Blaga” .
- Bocoș, M. (2002). *Instruire interactivă*, ediția a II-a. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană.
- Buica, B. C. (2004). *Bazele defectologiei*. București: Editura Aramis.
- Burlea , G.(2011). *Dicționar explicativ de logopedie*. Iași: Editura Polirom.
- Cucos, C. (2006). *Pedagogie*. Iași: Editura Polirom.
- Chevereșan, C., Pădurean, A.(2009). *Revista de Informatică Socială*, vol. VII nr. 12 / Decembrie 2009.
- Chircev, A., Roșca, A.(1975). *Psihologia generală*, ediția a II- a. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Floru, R. (1972). *Psiho-fiziologia atenției*. București: Editura Academiei.
- Golu, P.-Zlate, M.(1995). *Psihologia copilului*. București: Editura Didactică și Pedagogică.

- Gorgoș, C. (1988). *Dicționar Enciclopedic de Psihiatrie*. vol. III. București: Editura Medicală.
- Gheba, G. (1997). *Jocuri didactice și probleme de perspicacitate matematică*. București: Editura Universal.
- Hersen, M., Sledge, W. (2002). *Encyclopedia of Psihoterapy*, SUA, Academic Press.
- Huditian, A. (2001). *Devianta comportamentala la elevi*. Sibiu: Editura Psihomedica.
- Lovinescu, A. V. (1979). *Jocuri-exercițiu pentru preșcolari*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Moldovan, I. (2006). *Corectarea tulburărilor limbajului oral*. Cluj-Napoca: Presa Universitara Clujeana.
- Nicola, I. (2000). *Tratat de pedagogie școlară*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Păunescu, C. (1983). *Copilul deficient mintal. Cunoașterea și educarea lui*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Păunescu, C. (1997). *Terapia educațională integrată*. București: Editura Pro Humanitate.
- Peteanu, M., A. (1996) .*Ocolul lumii în 50 de jocuri creative*. Cluj Napoca: Editura Dacia.
- Popescu Neveanu, P. (1996) . *Manual de Psihologie*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Popescu Neveanu, P. (1978). *Dicționar de psihologie*. București: Editura Albatros.

- Popovici, C. (1971). *Culegere de jocuri didactice pentru clasele I-IV*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Popoviciu, L., Arseni, C. (coord.). (1992). *Enciclopedia de neurologie și neurochirurgie*. București: Editura Academiei, I.
- Simion, M. N. (2010). *Rolul jocului în dezvoltarea personalității copilului*.
- Teodorescu, N., Pârvescu, M., Ionescu, M., Medre, M. (2010). *Universul cuvintelor – Domeniul limbă și comunicare*. Editura Tiparg.
- Verza, E. (1977). *Dislalia și terapia ei*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Verza, E. (1982). *Ce este logopedia*. Editura Științifică și Enciclopedică.
- Verza, E. (1983). *Dislexia și terapia ei*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Verza, E. (1992). *Psihopedagogie specială*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Verza, E. (1983). *Disgrafia și terapia ei*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Verza, E. (1997). *Psihopedagogie specială*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Verza, E. (2003). *Tratat de Logopedie*, vol. I. București: Editura Fundației Humanitas.
- Verza, E. (1998). *Psihopedagogie specială* (manual pentru clasa a XIII-a, școli normale). București: Editura Didactică și Pedagogică.

- Verza, E. (2009). *Tratat de logopedie*, vol. II. București: Editura Semne.
- Vladescu, I. (2009). *Teoria si metodologia instruirii*. Iași: Editura Vasiliana '98.
- Verza, E.(1998). *Psihopedagogie specială* (manual pentru clasa a XIII-a, școli normale). București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Zlate, M. (2000). *Introducere in psihologie*. București: Editura Polirom.